List 47. **NOVICE** Tečaj XXXVIII.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 24. novembra 1880.

Obseg: Nekateri nasveti gospodinjam o sušenji svinjine. — Kaj početi, če sadno drevó prihaja nerodovitno? — Nekaj o prvem shodu kmetovalcev na Dunaji. (Dalje.) — O veteranskih društvih. (Konec.) — Kos Kranjske o starih časih je stal pod oblastjo koroških vojvodov. — Slovensko slovstvo. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Nekateri nasveti gospodinjam o sušenji svinjine.

Spisal prof. Povše.

Bliža se čas kolin, zato menda ne bo odveč, če našim gospodinjam podamo nekoliko nasvetov, po katerih naj se ravnajo pri sušenji svinjskega mesa, klobas, krač itd.

Kako sušé svinjino na Goriškem, bilo je uže enkrat v „Novicah“ objavljeno. Ker pa naše kranjske gospodinje prekajenji v dimu bolj zaupajo kakor priprostemu sušenji na zraku, zato jim priporočamo, naj skrbé za pravilno prekajevanje in solenje mesá.

Najprvo naj pazijo na to, da so kosi, ki se v škafe ali čebre vkladajo, prav na gosto vloženi, tako, da nikjer ni praznih medprostorov; zato naj se med veče kose manjši vkladajo. Tudi na to treba paziti, da koščeni deli ne ležé drug na drugem, ampak da so vmes mesnati kosi.

Da dobi meso tudi prijeten okus, naj se stavi med kose v čebru nekoliko lorberjevih listov in pa celih čebulj. Potem naj se nalije vsoljena voda, sestavljena iz 25 kilo vode, 4 kilo soli, 7 dekagr. salpetra in $1^1/_4$ kilo cukra; vse to se skuha ter potem ohlajeno nalije na meso čez in čez. Tolika množina slane vode zadostuje za 60 kilo mesa. Meso se oteži, kakor navadno, in ta voda mora do vrha čebra, to je, čez vloženo meseno maso stati. V 14 dneh je vloženo meso popolnoma osoljeno, prav prijetnega okusa, lepe barve in mehko. Salpeter ima namreč lastnost, da po njem meso postane lepo rudeče in se tudi dalje časa dobro ohrani. Preveč salpetra pa se ne sme porabiti, sicer človek, ki tako meso jé, čuti bolezni v želodcu in čevah; cuker pa vpliva na meso, da postane bolj mehko in ostane sočno.

Da se meso hitreje v dimu posuší, svetujemo, da se nasoljeni kosi z otrobi posujejo in taki obesijo v dim. Otrobi storé, da dim ne gre pregloboko v meso, da se vodeni puhi, kakoršni se vedno v kuhinjah razvijajo, na otrobih zbirajo, kateri sicer se zgostujejo na mesu in delajo meso prevlažno, tako, da se neredno in počasi suši; tudi silijo ti vodeni puhi, po dimu nekako okisani, v meso, katero vsled tega postane prerujavo, pusto in neprijetnega dimastega okusa. Otrobi se potem lahko, predno se meso rabi, ostrgajo.

Naj pazijo slednjič gospodinje tudi na to, da ne sušé mesá v prevročem dimu, ker ta prouzročuje, da se iz mesa mastni deli cedé, to pa zeló kvari dobroto svinjine.

Posušena svinjina naj se hrani v zračnih prostorih; zatuhli vlažni hrami niso za to; v takih ne bo dolgo časa brez črvičev, ki ostudijo svinjino ter jo tudi jako oškodujejo.

Poskusite gospodinje!

Kaj početi, če sadno drevó prihaja nerodovitno?

Pogostoma si gospodarji belijo glavo s tem, kako bi pomagali, da bi drevo, katero več ali manj hira, rodovitno naredili. „Slov. Gosp.“ je o tem priobčil dober poúk, ki ga tudi mi našim čitateljem priobčimo. Tako-le se glasí:

Nerodovitnost sadunosnih dreves izvira iz raznovrstnih vzrokov, in kdor jej hoče v okom priti, mora najprej te vzroke poznati. Ti vzroki so pa dvojni: deloma unanji, deloma notranji. Unanji vzroki pa so: neprimerno obnebje, lega, neprimerna zemlja za posajeno sorto; vzroki notranji, ki v drevesu samem ležijo, pa so: premočna in presilna ali pa oslabljena životna delavnost.

Ako je podnebje in lega za katero sorto neugodna, ako les te sorte popolnem ne dozorí, ako pogosto cvetni popki pomrznejo, takrat je potreba, da se posajeno drevo z drevesom druge sorte, katera po skušnjah v tem kraji in v teh razmerah dobro prospeva, zameni ali vsaj precepi ali požlahni.

Ako je vzrok te drevesne nerodovitnosti nerodovitna zemlja, treba je to napako kolikor mogoče odstraniti.

Ako je zemlja premokrotna, treba jo je odvodniti in posušiti, preslabo zemljo z boljšo zemljo vzboljšati in jej gnoja mešanca (komposta) primešati, to je, zemljo pomladiti.

Ako izvira drevesna nerodovitnost od tega, da je drevo pregloboko vsajeno, kar se le prepogosto in prerado godí, se tù dá le prav redkokedaj kaj pomagati, vsaj popolno ne, ako se površna prst okoli drevesa nekoliko odkoplje. Če tako drevo še ne stojí čez 10 let, se mora kolikor mogoče okoli in okoli okopati in drevo s celo grudo toliko vzdigniti, da pride tako v pravo višino.

Ako pa leží vzrok nerodovitnosti v drevesu samem, in sicer v tem, da drevo premočno žene, tu

pomaga malo globočejša zareza v kožo drevesno, tako imenovano „puščanje“ na deblu in po debelejših vejah. Včasih pomaga, ako se drevesu poleti nekatere korenine odčesneje.

Ko bi zemlja, v kateri drevo stojí, bila predobra, premastna, morajo se okoli drevesa sadeži posaditi, ki zemljo močno izvlečejo, kakor pesa, selar itd. Če je pa drevo samo na sebi uže slabo in preslabo raste, se mu mora krona sama pomladiti in brž ko kaj mladik iz krone požene, se mora drevesu gnojiti in sploh zemlja okoli drevesa vzboljšati.

Neredki vzrok nerodovitnosti sadunosnih dreves je tako imenovano pometavanje cvetja pri peščičastem drevji. Ako se blizo cvetja naglo mladike porastejo, drevo rado cvetje pomeče zato, ker rast onih mladik vse soke na se povleče in tako cvetje preraste in oslabí. Najboljše sredstvo je puščanje na vejah. S tem se eden del redivnih sokov v spodnjih delih vej zadržuje, da mladike prebohotno ne morejo več cvetja preraščati.

V prihišnih vrtih se prav rado zgodí, da drevesca prebujno rastejo, pa ne rodijo, ker njihove korenine v premočno gnojene grede segajo, kar se posebno v špargeljnovih gredah primeri. Tu je mnogokrat težko pomagati. Sočivne grede morajo dobre pridelke vreči in se morajo ravno zarad tega krepko gnojiti, to pa ravno močno rast sadunosnih dreves pospešuje. Pridružijo se še hude bolezni, kakor smod, rak, zmrzlina in tako se godí, da posebno jablane in češnje, ki v takih sočivnih vrtih stojé, prav revno prospevajo. Nekaj pomaga se, ako se zidna sipa okoli korenin in med nje nasuje, še bolje pa kaže v takih vrtih le hruške, češplje in slive saditi, ne pa jablan in češenj.

Primeri se pa tudi ne redkokrat, da je spodnja zemlja, v kateri drevesa stojé, uže popolno izsesana in da drevju hrane in zemeljne močí primanjkuje. Tu pomaga razen močnega obrezanja in trebljenja dreves pognojitev spodnje zemlje. Za to pa je najboljši gnoj iz greznic in smradotokov, kateremu se še lesnega pepela primeša. Gnoj se mora z vodo stanjšati, na kar se potem ta zmes poleti v luknje blizu drevesa, najbolje meseca julija ali avgusta vliva. Luknje se napravijo $^1/_2$ metra globoke, v katere se potem $^1/_2$ škropivnice takega gnoja vlije in z vodo dopolni. Tri luknje zadostujejo na eno drevo.

Nekaj o prvem shodu kmetovalcev na Dunaji.

(Dalje.)

5. vprašanje. Katerih sredstev bi se bilo poslužiti, da se kredit malih poljedelcev povzdigne, in da se kredit za poljedelce sploh vredi — ob enem pa tudi ljudstvo na kmetih varuje razširjajočega se oderuštva?

O tem vprašanji, kateremu je bil baron Dobelhof poročevalec, sprejeli so se po obširnem, živahnem razgovoru sledeči sklepi:

a) Shod kmetovalcev izreka svoje polno prepričanje, da se pogoj obstanku našega kmetijstva in obrtnijstva, to je, denar na nizke obresti samo tedaj sme upati, kedar uvede država v svojem gospodarstvu ravnotežje in ne daje vedno s svojimi posojili nerabljenemu kapitalu visokih obresti, in s tem delavnim ljudem potreben kapital odtega ali vsaj zeló podražuje. — b) Shod kmetovalcev spoznava ustanovljenje zavodov na zastavna pisma (Pfandbrief-Instituten), zadrug dolžnikov, kakor tudi v vpeljavi deželskih hipoteknih bank za najbistveneje sredstvo, po katerem se morejo kmetovalcem neodpovedljiva posojila na zemljišča preskrbeti na zmerne obresti in proti ugodnim pogojem vračevanja. Vendar pa shod kmetovalcev hranilnice na kmetih spoznava za tiste zavode, kateri imajo tudi za primerljej oživljenja ravno priporočenih naprav — v prvi vrsti poklic, malim posestvom potrebna posojila dajati. Shod kmetovalcev pa ob enem svoje prepričanje izreka, da morajo hranilnice to svojo nalogo samo tedaj spolnovati, ako mero za obresti znižajo, pogoje vračevanja zlajšajo in slučaje za pravico napoved omejijo. Odstranjenje postavnih določeb, po katerih se ima čisti dohodek obračati za dobrodelne namene — zveza posamnih zavodov med seboj in vpeljana premakljivost vloženega denarja po razširjenem delokrogu — dale bi sredstva v ta namen. — c) Silno potrebno je pripravno prestrojenje sirotinskih blagajnic po razmerah sedanjega časa. — d) Shodu kmetovalcev se zdé priporočila vredna zemljiška dolžna pisma, kakoršna so na Pruskem vpeljana po tamošnji zemljiško-knjižni postavi, — posebno v ta namen, da ta pisma pri zavodih hranilnic nadomestijo zastavna pisma in tako hranilnicam preskrbé neodpovedljivega kapitala. — e) Shod kmetovalcev izreka, da je vsekakor potrebno, da c. kr. priv. avstr.-ogerska banka po sedanjem stanu denarnega trga popolnem neopravičeno visoko mero obresti od svojih posojil na nepremakljivo imetje zniža. Bilo bi se tudi na tako prestrojenje zavoda ozirati, po katerem bi se na potrebe poljedelstva gledalo. — f) Shod kmetovalcev izreka svoje prepričanje, da se s tem, da se patent o dohodninskem davku od leta 1849. obrača tudi na tiste kreditne zádruge, posojilnice in založnice, katere obstojé na temelju svoje lastne pomoči, nimajo namena, dobička iskati ter so omejene na lastne ude — obstanek teh zadrug krati, celó nemogoč storí. Samo o tem, da se davki kar prej priredijo in te družbe, kakor je upati, popolnem oprosté, uvidi sredstvo, po katerem se kreditnim potrebam kmetovalcev more zadostiti. — g) V zadovoljenje začasnih denarnih potreb poljedelcev za stroške gospodarstva in zboljšavanja ne zadostuje pri posojilnicah in založnicah navadni trimesečni kredit na menjice, ampak razmere poljedelskega gospodarstva zahtevajo podaljšanje zapadnega obroka. — h) Menjice in poroštva se pri posojilih za male posestnike menj priporočajo, in so rabljive samo pri kratkih obrokih. V zavarstvo posojil na dalje obroke je zastavljanje poljskih pridelkov ali zemljišč sredstvo, katero se z naturo poljedelskega gospodarstva bolj vjema, — vendar pa se zastavljanje zemljišč le s tem pogojem priporoča, da se pri tem državne pristojbine znižajo. — i) Zeló je želeti, da hranilnice oddajanje posojil na kratke obroke v svoj delokrog sprejmejo. — k) Osamljene poljedelske kreditne zádruge ne morejo potrebam zadostovati, temveč je tudi tem treba enako s hranilnicami glavnih zavodov v sredstvih prometa.

6. vprašanje. Katerih postavnih določil bi bilo treba, da se zemljišča zložé (arondirajo) v onih delih avstrijskih dežel, v katerih razdelitev polja in način obdelavanja to pripusté in priporočajo?

O tem vprašanji, kateremu je bil poročevalec gosp. Smetana, sprejel se je sledeči sklep: Shodu kmetovalcev zdi se v prid poljedelstva nujno potrebno, da se po poti pristojnega postavodajstva zložba zemljišč, in to, ako treba, posilno izvrší.

7. vprašanje. Poleg colnine so za izvažanje poljskih pridelkov v prvi vrsti tarife železnic pomenljive. Katera pota naj bi se nastopila, da se na to stran varujemo škode po sosednih državah.

O tem vprašanji, kateremu je bil poročevalec dr. Rodler, sprejet je bil sledeči sklep: Shod kmetovalcev izreka svoje prepričanje, da korist vspešnemu poljedelstvu in državnemu denarstvu veleva železnice v last države sprejeti; do tod pa se priporoča po postavni in upravni poti na to delati, da tarife železnic po vpeljavi enotne tarife in odstranjenji diferencijalnih tarif postanejo enomerne in stalne.

(Dalje prihodnjič.)

Domače stvari.

O veteranskih društvih.

(Konec.)

Avstrija uže sedaj šteje 956 veteranskih društev z 112.892 udi.

Število udov se lahko podvoji in kako krasna moč bi potem bila to! Kaj bi zamogli ti možje vse storiti za patriotično in humanitarno stvar!

Velika večina veteranskih društev je izjavila, da radovoljno pristopi k blagemu društvu „rudečega križa“, vsa druga veteranska društva bodo lepemu izgledu sledila. Društvo „rudečega križa“ s svojimi podružnicami bode lahko jako vspešno porabljalo moči veteranskih društev, kajti ono bode vedelo ceniti uže dobro disciplinirane moči, navdušene za sveto svar, katere nudijo svojim bolnim in ranjenim tovarišem jako izdatno pomoč.

Veteranskega društva ud bode vselej mirno in s pravo ljubeznijo ranjenega in bolnega vojaka z veseljem in tako stregel, kakor to istemu najbolje ugaja.

Ako bode tedaj vojska, bodo veterani sanitarno službo gotovo najbolje, na zadovoljnost državi in deželi opravljali.

Veteranska društva pa bodo tudi, ako bode trebalo, z velikim veseljem opravljala lokalne službe, z eno besedo, ona bodo posvetila z velikim veseljem vso svojo moč vsakemu delu, katero bode državi in domovini na korist.

Ne sme se trditi, da ne bi bilo dobro in vspešno, marsikaj pri veteranskih društvih popraviti in poboljšati. Tega mnenja so vsa veteranska društva in imajo trdni namen, da koristna in državi, deželi in svojemu narodu priljubljena postanejo. Vsak dober svet bodo z veseljem pozdravljala, ga gotovo natanko premislila, in iskreno na to delala, da se vse storí, da dosežejo svoj blagi cilj. Na tem potu podpira veteranska društva njih gotovo vse hvale vredni domoljubni društveni časnik „Veteran“.

Na Kranjskem ni potrebno, da bi se veteranska društva pomnožila, pač pa je iskreno želeti, da bi sedanje število društvenikov obilno narastlo.

Občno kranjsko veteransko društvo ima skoraj v vseh delih kranjske dežele ude in prav dobro vodjeno podružnico v Idriji. Ako bi se tudi v druzih večih krajih Kranjske oglasilo več udov, lahko bi se ustanovile povsod podružnice, kakor se je to na korist društvenega namena uže v druzih kronovinah našega cesarstva izvršilo.

Vstanovitev malih veteranskih društev bi moč veteranov razdvojila, stvari le malo ali nič koristila. Take družbice kmalu bi se morale raziti in bi tako le škodovale blagi ideji.

Leta uže se trudijo vzvišeni prijatelji veteranskih društev, da bi ustanovili enolično vredbo veteranskih društev. Delajo na to, da bi se ustanovile deželne in okrajne zaveze veteranskih društev. Tudi društveno glasilo časnik „Veteran“ dela v tem smislu in posrečilo se je, take zaveze uže ustanoviti v Češki, Moravski in v Šleziji. Zveza ta je jako koristna in kaže dober sad. Tudi na Štajarskem sklenila so veteranska društva večinoma, da se vredijo kod deželna in okrajna.

Poizvedba ta kaže, da ni želeti, da bi se na Kranjskem ustanovilo več manjših veteranskih društev, kajti kmalu bi bilo treba te društva reorganizovati, kar bi nalagalo mnogo dela in sitnosti.

Goriška in Gradiška ustanovili ste pred 6 meseci 2. primorsko vojaško veteransko društvo. To društvo raztezuje svoje delovanje na vso Goriško in Gradiško in šteje uže dosedaj, gotovo impozantno število — 1300 društvenikov. — Velikanski vspeh bratovskega društva v Gorici bil mi je še le razumljiv, — kar se tiče števila društvenikov, — ko sem izvedel, s kako navdušeno požrtvovalnostjo za razcvetenje tega patriotičnega društva je v Gorici delovalo visoko plemstvo, najodličnejši patriotično misleči možje in vsi v deželi živeči penzijonirani c. k. častniki. V Gorici oglasilo se je 181 penzijoniranih častnikov in jako merodajne osebe, s katerimi sem imel čast v Gorici govoriti: naznanile so mi, da se vedno še pripravljajo novi udje iz vrst penzijoniranih častnikov, da se bode število teh kmalu podvojilo in da bode goriško veteransko društvo kmalo nad 3000 udov brojilo. Veteransko društvo goriško deluje uže zdaj na meji Avstrije proti Italiji v domoljubnem smislu jako izvrstno in vspešno, a kar se tiče podpore svojih družabnikov, nikakor še ni najmanje doseglo občnega kranjskega veteranskega društva.

Občno kranjsko veteransko društvo podpira svoje bolne društvenike osem tednov vsaki teden s 3 gold., in dalje osem tednov z 2 gold. Traja bolezen društvenika še dalj časa, tedaj ima društveni odbor pravico skleniti, da se mu dovolijo še podpore nadalje. — Bratovsko društvo veteranov v Gorici pa še ni ničesa določilo za podporo svojih udov. Podpira bolne ude dozdaj le po nabiri daril med veterani in nekoliko tudi z veteranske blagajnice.

Občno kranjsko veteransko društvo, katero šteje med svojimi društveniki uradnike, izvrstne mestjane in mnogo rokodelcev, nima iste zaželene podpore, kakor veteransko društvo goriško, akoravno je nastopalo ljubljansko veteransko društvo zmirom mirno, in je bilo njega delovanje gotovo pri vseh slučajih patriotično in humanitarno.

Ako bi veteranskemu društvu ljubljanskemu pristopili in ga podpirali visoko plemstvo, merodajne osebe in c. k. častniki bivajoči na Kranjskem, kakor so enako storili isti stanovi na Goriškem, ako bi hoteli vsi ti s svojim merodajnim vplivom delovati na korist društva ljubljanskega in sploh kranjskih veteranov, potem bode moglo tudi občno kranjsko veteransko društvo kmalu brojiti svoje ude na tisoče!

Na hvalo našemu veteranskemu društvu smemo reči, da, kamor so šli naši veterani ob raznih prilikah v druge dežele, povsod so hvalili in občudovali čedno in pošteno obnašanje ljubljanskih veteranov in v vseh krajih zadobilo je naše društvo mahoma mnogo simpatij in priznanja.

Blagoslovljenja zastav veteranskih društev v Fürstenfeldu, Mariboru, Zagrebu in Gorici so se kranjski veterani vdeležili. Te slavnosti so se povsod zavoljo svoje odlične važnosti praznovale slovesno, kakor je to tudi bilo, ko se je blagoslavljala zastava v Ljubljani.

Najlepša in najodličnejša slovesnost pa je bilo blagoslovljenje zastave v Gorici. Prostor je bil izredno lepo okinčan, vse patriotično misleče plemstvo, velika množina c. kr. častnikov in na tisoče ljudstva navzočnega, tako, da se more slavnost res velikanska imenovati. Bratovsko veteransko društvo v Gorici se bode

gotovo ponosno spominjalo te slavnosti, katera praznovana na laški meji ljubljene naše Avstrije je bila istinito izrednega pomena in velike važnosti.

Iz vsega, kar sem v tem spisu navedel, se bode jasno razvidelo, da vojaška veteranska društva v obče, kranjsko veteransko društvo ne izključeno, svojo nalogo dobro razumevajo in da so naprave te, če so dobro vodjene, deželi in državi le na korist.

Jurij Mihalić.

Zgodovinske stvari.

Kos Kranjske v starih časih

je stal pod oblastjo koroških vojvod.

Zgodovinska črtica, spisal Davorin Trstenjak.

Leta 817. je Karantanija prišla pod bavarsko kraljestvo. Do one dobe bila je pa samostalna država pod svojimi narodnimi kralji. Zgodovina nam je ohranila imena vojvod slovenskih: Borut, Hotemar, Karast in Ingo.

Južnoizhodna meja koroškega vojvodstva je segala prek Save v današnjo Kranjsko.

V listini: „datum, Oetting, 29. September 895“ stoji, da je kralj Arnulf svojemu zvestemu privržencu Valtunu poklonil: „in marchia juxta Sowam (Sava) tres regales mansus, quod Richenburch dicitur, et aliud praedium ultra fluvium Sowam Gurcheuelt nuncupatum“. Krško je toraj spadalo pod koroško vojvodstvo Arnulfovo. Iz listnic od leta 1016. izvemo, da je Krško spadalo pod „pagus, comitatus Souna“, ker cesar Oto poklonil je grofu Vilhelmu imetja: „quicquid habemus inter fluenta Souune et Souue (Savina in Sava), Zotte (Sotla) et Nirine (Mirna) in pago Seuna (Savina).“

Leta 1130. potrdil je kralj Lothar posestva Krškega škofijstva „in Chritowe“ blizo Mokronjeka, „et inter flumina Gurke et Sowna“. (Listine v arhiv. Krškega kapit.)

V „Ration. Stir.“ iz leta 1267., katerega je Otokar Přemysl, takrat tudi vojvoda štajerski, dal sostaviti po svojem notarju Helwigu Thurinžaninu, in v katerem so vsi dohodki popisani, nahajamo en „officium in Tyuer“ (Tüffer, Laško) in en „judicium in Sachsenvelde“ (Žalec), ki je moral skrbeti za varstvo trdnjav Sibenekke, Frevdenekke (kje je stala?) Rukenstaine“. Iz tega se sopet vidi, da ono okrožje, v katerem te trdnjave stojijo, ni spadalo pod upravno oblast kranjskega vojvodstva.

Savinska dolina je bila do leta 1311. del vojvodstva koroškega.

Iztočna meja Karantanije pa je segala čez panoge Pohorja. Villa Razuvai (Razbanje, ponemčeno Rosswein v hočki fari blizo Maribora) se v listini od leta 985. omenja, in je stala „in marchia Transsilvana“, to je ono okrožje, ki se je mejilo po krnu Pohorja na južni strani, in segalo prek Drave. Zapadna meja se je tikala blizo švanberžkih planin. Do leta 1148. je bil vlastnik te pokrajine Pernhart von Marchpurch, iz rodbine koroških vojvod. On se je podal v družbi mnogih plemičev na božjo pot v sveto deželo, in je v Palestini umrl brez dedičev. To pokrajino po Pernhartu je podedoval Otacher von Steir, in tako je to okrožje prišlo pod Traungovce in iz oblasti koroških vojvod.

Mnogovrstne novice.

* *Potresi v Zagrebu.* — Zagrebuje uže v prejšnjih časih veliko trpel po potresih. Prof. Kizatić je objavil pregled zagrebških potresov, iz katerega posnamemo sledečo notico. Leta 1502. dne 26. marcija hud potres, tako, da so bile skoro vse hiše zgornjega mesta razdrte ali vsaj poškodovane in da se je podrl zvonik cerkve sv. Marka. Leta 1564. so se ponavljali potresi večkrat po vsi Hrvatski. Leta 1659. velik potres okoli Zagreba, o katerem je bil Medvedgrad zeló oškodovan. Leta 1686 junija meseca več potresov. Leta 1756. konec februarija več potresov. Leta 1757. dne 7. julija močan potres. Leta 1827. dne 17. aprila med hudo nevihto potres. Leta 1830., 1832. in 1834. potresi. Leta 1837. septembra meseca so se potresi večkrat ponavljali. Leta 1839. potres. Leta 1840. dne 27. aprila močan potres.

Slovensko slovstvo.

* *Deželni zakoni in ukazi deželnega glavarstva oziroma deželne vlade od leta 1852. do 1879., veljavni za vojvodino kranjsko in katere je c. k. žandarjem po §. 24 poučnega navoda vedeti treba.* V Ljubljani natisnila in založila Klein in Kovač.

Pod tem naslovom in z dodanim tudi izvirnim nemškim tekstom je navedena tiskarna na svitlo dala zbirko 43 deželnih postav in vladnih ukazov, veljavnih za vojvodino kranjsko, katerih znanstvo je tudi žandarjem v njihovi službi potrebno. Je pa ta zbirka tudi postavno za rabo županom in drugim, katerim je mar za postave dežele kranjske. Prevodov v slovenščino, ki izvirajo iz različnih časov in različnih pisateljev, nam ne gre tukaj kritikovati. V naslovu knjige in tudi v knjigi sami na več mestih pa ne moremo odobriti besede „deželno poglavarstvo“ za „Statthalterei“, kajti „deželni glavar“ se zove „Landeshauptmann“, „Statthalter“ pa „cesarski namestnik“. — Cena knjigi, ki obsega 165 strani in se dobiva v zalogi tiskarne Klein-Kovačeve (Egerjeve) v Ljubljani, je 2 gold.

Naši dopisi.

Na Dunaji 10. nov. H. (*Poročilo slov. lit. društva.*) Slovensko literarno društvo na Dunaji nastopilo je sè 3. dnevom t. m. tretje leto svojega obstanka. Da je mlado društvo v preteklem letu tako krepko delovalo in napredovalo, je v prvi vrsti zasluga prerano umrlega predsednika gosp. Ivana Jarca, zasluga pa tudi društvenikov, ki so redno zahajali v društvene seje ter čitali razne spise. Sedaj se je pač vsak lahko prepričal, koliko je na dobrem vodstvu ležeče. Gosp. Jarc, delaven in za narod navdušen mož, vžival je in zaslužil največe zaupanje v društvu. Ostal bo nepozabljivi rajnci pač vedno v spominu. — Društveno poročilo je zeló ugodno; veseliti mora vsacega narodnjaka, navduševati mora pa tudi društvenike, da tudi naprej delujejo na čast domovini. V društvu brali so se v preteklem letu sledeči spisi: 1) Uzroki navadnih bolezni našega kmeta, spisal gosp. J. K. Jarc, pozneje natisneno v „Zvonu“. 2) Kokšar, slika iz kmečkega življenja, spisal gosp. J. Sušnik. 3) Blaga oporoka, čital gosp. M. Brence, natisneno v „Zvonu“. 4) Gospod doktor, čital gosp. J. Škofic, natisneno v „Zvonu“. 5) Buridanov osel, čital gosp. R. Poznik. 6) O potresih, čital gosp. J. Sušnik. 7) V god Vaclava Brila, pesen iz Simon Jenkove zapuščine, čital gosp. Al. Hudovernik, pozneje natisneno v „Zvonu“. 8) O pristnosti kraljedvorskega rokopisa,

čital gosp. Ed. Volčič. 9) Nekrolog gosp. F. Karlinu, čital gosp. J. Sušnik. 10) Zvesto srce, čital gosp. M. Brence. 11) Moja Mira, čital gosp. J. Škofic. 12) Mlinarica, prevel iz poljskega gosp. K. Štrekelj, pozneje natisneno v podlistku „Slov. Nar.“. — Poleg teh beríl pa so podajali društveniki kratke ekscerpte iz novejših literarnih del, osobito pa so se ozirali na slovansko literaturo. Tudi na kritiko se je ozir jemalo. Iz tega je dovolj razvidno, da je društvo zvesto spolnovaje svojo nalogo, krepko napredovalo in da zasluži vsestransko podporo slovenskih rodoljubov. Omeniti moramo tudi, da se je društvena knjižnica pomnožila z novimi knjigami. Posebno hvaležno je društvo „Matici Slovenski“, gosp. prof. dr. Miklosiču in gosp. prof. Marnu. — Po požrtvovalnosti gosp. R. Poznika dobilo je društvo 60 gold. ter razpisalo nagrado za najboljši spis Cirilu in Metodu. Društvo namerava tudi izdati letos knjigo, ako bodo le količkanj ugodne društvene razmere. — Naj kratkemu temu poročilu pridenemo še željo, da bi slovenski rodoljubi podpirali, vsak po svoji moči, to društvo, kojega edin namen je, vzbujati nove moči za slovensko literarno delovanje, vsaj poročilo dovolj kaže, da je društvo vredno podpore. Sosebno prosimo naše rodoljube, naj se spomnijo društvene knjižnice, kajti znano je, da si slovenski dijak na Dunaji ne more nabaviti vseh knjig, ki so potrebne za splošno omiko.

Iz Trsta 10. nov. — Naj „Novicam“ zopet nekaj poročam o „irredentarskem“ blagu. Po naključji mi je prišel v roke najnovejši tiskani spis enega teh ljudí, ki ima čisto laško (?) imé Tedeschi. Če človek to delo pogleda, brž zapazi, kam „pes taco molí“, kakor se po domače pravi. Ob kratkem posneto se reče tu, da se ima vsa primorska krajina do Beljaka, toraj tudi Trst in Istra s primorjem odkrehniti od habsburške monarhije, s tem pa bi naj se tudi Slovencem vrat zavil. Knjižici tej bodi ta-le kratek odgovor:

Najprej se mora pomisliti, kaj je Trst, kaj so bili in kaj so politično mislili stari Kranjci. Pravo so zadele „Novice“, ko so omenile v Sušaku izišle knjižice znanega Bonghi-ja, zavračajoče take protiavstrijske propagande; „Novice“ so storile le svojo sveto dolžnost, kolikorkrat so klicale na stražo ob Soči in Adriji. Saj stari Kranjci niso bili nič manj na straži. Da pa niso bili oni krivi temu, če je duševno izobraževanje po Slovenskem zaostalo in da so to zadolžili največ Nemci in Lahi, to je uže T. Elze, strinjaje se o tem s Šafařikom, dokazal v svojem spisu „die Universität Tübingen und die Studenten aus Krain 1877“.

Da je pa zasluga starih Kranjcev to, da slovenska dežela ni bila še huje raztrgana in razkosana in da Trst spada še zmerom k Avstriji, ne pa k Italiji, to je pomniti posebno še zdaj, ko ga ni dneva, da bi Lahi ne napadali habsburškega cesarstva, vzlasti hudo pa še slovenskih dežel. Par let je uže, kar je tukajšnji vladni list „Adria“ nekoliko to pripoznal; najbolje pa se povdarja ta zasluga starih Kranjcev in njih politično izdatno delovanje v nekem spisu, ki je ravnokar na svitlo prišel v Kopru pod naslovom: „Del decadimente dell' Istria“ (o propadu Istre), spisal Paolo Tedeschi. Pisatelj (ime „Tedeschi“ ni laško) obžaluje, da je zdaj uže toliko Slovanov v Istri in da ne prebiva tam več toliko starih „latinskih rodov z možkim nosom“ (l' antica razza latina dal maschio naso), kolikor jih je bilo, ko so deželo vzeli Rimljani. Pristaviti je tu pač, da tudi stari Istrijani niso bili Rimljani, toraj niso imeli „latinskih“ nosov. Čeravno pisatelj tako žalostno javka, je vendar knjižica njegova jako podučna. V njej se nahaja veliko resničnega, česar celó Lahi nič kaj radi ne slišijo, na pr., da se velika večina istrijskih mest nikakor ni radovoljno podala Benedkam, da so se marveč branila do zadnje moči, da so jih Benečani molzli, ter jih vladali ne po Istrijancih, domačinih, marveč po Benečanih, tujcih, ki so jih zanemarjali, in da se je polatinčenje zabranilo le po kmetih, katere so iz dežele klicali. O Trstu knjiga še posebno pravi, da se je zmerom in zmerom branil beneškega gospostva in se je leta 1382. raji podal avstrijskim vojvodam, le da ni prišel pod beneški jarem. Tedeschi pravi, da je bilo to najpametneje, kar je moglo storiti to mesto, ki je mislilo na svojo prihodnost. Po vsem tem bi človek mislil, da Tržačanom bi tudi zdaj ne smelo nič druzega mar biti, ko okleniti se s svojimi slovenskimi sosedi dalje v pobrežji. Kaj še! Zdaj pa pride na dan „irredentovski“ pes s svojo taco. Tedeschi piše namreč (str. 81), da je cesar Karol V. po razdelitvi habsburških dedinskih dežel svojemu bratu Ferdinandu dal Štajarsko, Koroško, Kranjsko in vojvodino Avstrijsko ter prebrisanega duhá hotel si pridržati Gradiško, Trst, Reko in grofijo Istro s tem namenom, da bi iz teh napravil si posebno provinco ter združil jo s svojimi laškimi deželami, namreč z Napoljem in Milanom.

„Toda naši bratovski sosedi Kranjci“ — toži Tedeschi — „so pobili slavnemu cesarju jajca v cajni, mislili so namreč iz Kranjske in Istre napraviti enotno celo politično deželo ter si zagotoviti prosto pot do morja, zato so se postavili na boj in niso hoteli Ferdinandu priseči zvestobe, dokler ni svojega brata za božjo voljo prosil, naj mu prepustí tudi deželo takraj Alp (juliških gorá), kar se je res zgodilo“. Tako je pisano tudi v ravno izišli zgodovini Istre, katero je izdal De Franceschi in katero Tedeschi navaja. (Kon. prih.)

V Gorici 21. nov. — Cesaričin god je obhajalo naše veteransko društvo z mašo pri sv. Ignaciji, katere se je udeležilo več ko 200 veteranov v društveni obleki. Bili so pri maši tudi gosp. dvorni svetovavec baron Rechbach, deželni glavar vitez Pajer in mnogo druzih odličnikov. Veterani na kmetih obhajajo omenjeni god svoje presvetle pokroviteljice na enak način danes. — Naš župan g. dr. Deperis je poslal svoj diplom častnega društvenika veteranskega društva njega predsedništvu nazaj. Vzrok temu je neki spis, ki ga je priobčilo veteranskega društva predsedništvo v „Eco del Litorale“, spis pojasnujoč neke nevšečne razmere med županstvom in društvom in segajoč do 3. oktobra t. l. nazaj, ko se je blagoslavljala društvena zastava. Danes je prilepljen po uliških oglih cesaričin odgovor na čestitanje veteranskega društva h godu 19. novembra. — Ker sem uže pri cesarici, naj povem, da bode naš prečastiti prvostolni kapitelj prihodnjo soboto obhajal smrtni spomin — za nas Goričane dvakrat „Vélike“ — cesarice Marije Terezije. Ona je namreč s papežem Benediktom XIV. dognala, — po dolgem pogajanji in po velikih težavah srečno dognala odpravo patriarhata oglejskega, ustanovitev naše nadškofije in pa dotičnega kapiteljna, kateri nosi še danes njeno imé („Capitulum Theresianum“). Danes sem videl tisto zlato medaljo, ki je bila izdana v spomin srečne rešitve omenjenih zadev. Na eni strani kaže podobi Marije Terezije in njenega sopruga, na drugi primeren napis. — Še drugo Marijo Terezijo naj omenim. Prišla je v petek zjutraj v Gorico prezimit M. T. grofinja Chambord. Pozneje pride tudi grof. Kraljeva rodovina stanuje, kakor druga leta, v Böckmannovi villi. — Za popravljanje cer-

kve v Joanic-u (v Lahih) je dala cesarica vdova Marijana 100 gold. — V naši prvostolni cerkvi bodo spet nekaj potrebnega popravljali, stopnjice na kôr i. dr. Stroškov je preudarjenih okoli 1400 gld. — Naši ubogi mrliči še nimajo mirú. Ne le, da jih polagajo v „prehladno“ zemljo, temuč tudi zarad poti do mirodvora se živi za-nje prepirajo. Po magistratnem pogrebnem redu namreč je odkazana za faro Vélike cerkve dolga pot okoli Grada; skozi mesto — po Travniku — smejo peljati le kakega odličnega mrliča, kateremu municipij to čast dovoli. Prvi krat (od 1. septembra t. l.) je bila ta izjema dovoljena preteklo sredo rajnki soprugi dvornega svetovavca in nekdanjega župana dr. Visini-a. Brž drugi dan uže, o priliki nekega druzega pogreba, so si pogrebci mislili: Če so peljali uno včeraj skoz mesto, zakaj te ne? Zakrmili so bili uže proti Rastelu in malo je manjkalo, da ni nastal škandal. Zmagali ste ta pot pamet in postavnost; ali slednjič se bode moral menda municipij vendar-le udati občni želji in stari navadi. — Seji deželnega šolskega sveta 17. t. m. je predsedoval namestništveni svetovavec g. Rinaldini. Pa ne, da bi bil odmenjen za novega dvornega svetovavca na mesti gosp. Pozzi-a, ki je odšel te dni v Inomost?! — O priliki čitalnične besede prihodnjo soboto 27. t. m. se bodo pobirali doneski za nesrečne Zagrebčane. (Predsednik naše čitalnice na mesti dr. Tonkli-a je zdaj g. Andr. Jeglič.) — Nekaj, kar sem bral danes v „Obzoru“ (od 20. nov.), me sili vsklikniti: „Živio dr. Mrazovič!“ Izdal je namreč vrli župan zagrebski 19. t. m. razglas, v katerem kar naravnost prepoveduje — kletev. Opira se ta njegov ukaz na neko cesarsko postavo od leta 1854. Kazen zažugana tistim, ki bodo kleli, je zapor od 6 ur do 14 dni. Oj, da bi tudi v Gorici, v Trstu in bližnjih laških mestih vstal kak Mrazovič!*) Bogokletstvo je po teh naših krajih uže vnebovpijoče.

Iz Jelšan na Primorskem 17. nov. — Kakor sem uže zadnjič omenil, dobili smo v Jelšanah nove orgle, katere je po najnovejši sistemi sestavil gospod Ignacij Zupan s sinovi. 7. dne t. m. prišel je to mojstersko delo poskusit gosp. Anton Förster iz Ljubljane, slavnoznani strokovnjak na orglah, Igral je gosp. Förster potem, ko so se orgle blagoslovile, pri veliki sv. maši, katero so služili prečastiti gosp. dekan Val. Pušavic; pridigovali pa so častiti gosp. Anton Notar, lepo razlagaje, kedaj in zakaj da so se vpeljale orgle pri službi božji. V izgled so postavili pevcem in organistom sv. Cecilijo ter priporočali cerkveni svečanosti primerne prave cerkvene pesmi. Poleg tega so omenili, da v veselih družbah se smejo poštene narodne pesmi popevati, a ogibati se je umazanih, ki so narodu na sramoto in na kvar morali. — Po dovršeni službi božji je gosp. Förster nove orgle očitno pohvalil. Gosp. dekan so povabili mojstre Zupane, gosp. Försterja, pa tudi g. Pippa, nadžupana in več drugih cenjenih oseb na prav okusen obed, pri katerem so se vršile napitnice osobito preč. gosp. dekanu, ki, čeravno uže v visocih letih, so vsi vneti za lepe nove naprave. Pod njimi napravili so se zvonovi, popravila cerkev in sezidal se prekrasni zvonik, ozidal se novi farovž in preskrbele se zdaj lične in dobre orgle. Očitna hvala pa gre tudi vsem faranom, da so v malo letih toliko tisoč forintov vkljub slabim letinam drage volje žrtvovali.

Iz Železnikov 20. nov. J. L. — Sinoči okoli 8. ure videti je bil tu pri nas nenavadni natorni prikazek, namreč o svitu meseca mavrica, ki se je razpenjala čez dolino od severne proti jugo-zapadni strani. Ozračje bilo je nekako prijetno-toplo, in bliskalo se je, kakor o soparnih poletnih večerih. Ljudje menijo, da bomo imeli dolgotrajajočo toplo jesen, česar si pač vsi želimo, ker s tem bi se zima izdatno okrajšala; zlasti pa bi si živinorejci prihranili mnogo krme, ako bi še kaj časa tako toplo ostalo. Pasejo namreč še vedno goveda in drobnico po prostem, in trava po travnikih in senožetih je tolika, da bi živina imela do Božiča dovolj paše zunaj. Da bi pač hoteli tudi železninski obrtniji nastopiti kaj bolj prijazni dnevi! Le-ta se nahaja namreč tu pri nas v najnemilejših razmerah in je le dvojno mogoče: ali se mora cena železju sploh povzdigniti; ali pa mora vse zastati. Kaj pa potem? Vzemimo si pogum, naslednje spregovoriti: Ako se bo za gorenjsko stran res osnovala nova obrtnijska šola,*) bi visoki vladi **naš kraj** pač v živo priporočili. Kake nove zidarije in stavbe bi se dale tu veliko ceneje izpeljati, kakor kje drugej, ker je vsakovrstni materijal prav lahko in cenó dobiti; poleg tega je vodne moči dovolj na razpolaganje. Tudi stanovanj za učence bi ne manjkalo. Naj bi pač ta misel padla na plodno zemljo, in obrodila zlati sad boljše prihodnosti za mladino našega kraja in cele njegove okolice!

Iz Selške doline 14. nov. (*Letina*; *cestne zadeve.*) Letošnje leto se pri nas med srednje-dobra leta šteje, dasiravno tukaj ni posebno ugoden kraj za žito. Pšenica, rž, ječmen in oves so se dobro obnesli, proso tudi, turšica in fižol sta slabša kot lansko leto, ajda je komaj seme povrnila, sena in otave je tudi malo. Hvaležni smo kmetijski družbi za ruski lan, ki se je večidel dobro obnesel **); od mernika semena je izrastlo nekemu kmetu 130 funtov lepega prediva in pa dva mernika semena, nekemu drugemu, ki mu je slabeje gnojil in ga bolj na glinasto zemljo sejal, je pa izrastlo le 45 funtov slabega prediva in 1 mernik slabega semena od mernika posejanega. Nekdaj so pri nas kmetje največ denarja za platno dobili; res, da današnje dni za kupčijo ne nese kaj lanú sejati, ker se domače platno zavoljo fabrik in bombaža skoraj prodati ne more, vendar je za domačo obleko zmirom boljše od kotenine. Nekaj lanú je zato vsakemu kmetu potrebno pridelati. Želeti je tudi, da bi sl. kmetijska družba, ako je mogoče, to obrtnijo kaj povzdigniti pomagala, bodi-si s podukom ali pa dejansko; mnogo ljudí je nekdaj pozimi imelo zaslužek, če prav majhen, a sedaj nimajo kaj dela. — Poleg druzih neprijetnosti nam tudi okrajna cesta mnogo sitnosti in tudi stroškov prizadeva, ker je le na zemljiščni in hišni davek razdeljena tako, da pride en seženj ceste na goldinar davka. Kupci in obrtniki nimajo ž njo nobenih stroškov, fužinarji pa prav malo, akoravno jo ti vsi najbolj rabijo in le njim dobiček donaša. Res, da so dobre ceste tudi kmetu koristne, pa naša okrajna cesta se tako izvozi, da se mora vsako leto dvakrat posipati in popravljati. Nekateri posestniki so čez 3 ure oddaljeni od ceste, težavno jim je tedaj jo v dobrem stanu imeti; nekateri jo v najem dajo, kar pa mnogo stane — za manj ko 30 krajc. od sežnja je nihče ne posuje. Kako velik davek je to, ker je ima navadno vsaki kmet od 30 do 60 sežnjev in še več! Pa tudi se primeri, da najemnik slabo ali ne posuje o pravem času in se cesta po dražbi druzemu oddá; kako je potem posestnik oškodovan, to vsak lahko vé; tudi zasip se težko dobí, še celó proti primernemu plačilu. Jaz vem za nekega gospoda v naši dolini, ki ima veliko kupčijo z železom in lesom, več žag in fužine;

*) Tudi za Kranjsko bi ga želeli. Vred.

*) Obrtnijska šola na Gorenjskem je dosihmal še zeló meglena stvar; naj bi se kmalu razjasnila!

**) Hvala za poročilo. Vred.

a vendar ne pusti na svojem prudu šute jemati, dasiravno je brez vse škode in on skoraj največ ceste stare. Prav zeló bi želeli, da bi se nam ta „neimenovani“ davek če ne preložil, vsaj polajšal tako, da bi bila cesta bolj pravično razdeljena; to se nam od cestnega odbora nekoliko obeta. Vsaj smo kmetje uže z drugimi davščinami preobloženi. — Prav bi tudi bilo, da bi se cesta čez Podbrd na Tominsko brž ko mogoče dodelala, ker je v vseh zadevah važna. Prav bi tudi bilo, da bi se ta cesta med deželne ceste vvrstila, da bi po mitnici tisti, ki vozi po nji, jo tudi posipal. — Tudi pri nas se je čutil potres 9. dne t. m. ob pol 8. uri zjutraj. Nace Semen, kmet.

Iz Butoraja, okraja Črnomaljskega. — Pri volitvi občinskega starešinstva 31. dne u. m. so bili izvoljeni: za župana Janez Penešič iz Lahina, — za svetovalca pa Peter Klobučar iz Šipka in Matej Kuzma iz Zorenc.

Iz Mokronoga 21. nov. — Pri volitvi župana 18. dne t. m. bil je izvoljen za župana gosp. France Penca, usnjar in posestnik, za svetovalce pa gospodje Janez Šašelj, gostilnar, Janez Povše, usnjar, in pa Anton Keržičnik — vsi od konca do kraja vrli narodnjaki. Mislimo, da je s tem za vselej nemčurstvu v našem trgu konec! Na čast izvoljenim streljalo se je na dan volitve na bližnji Žalostni gori na znamenje vesele dogodbe. Živili narodni volilci!

Iz Ljubljane. — Po šestmesečnih počitnicah prične državni zbor na Dunaji zopet svoje delovanje. Obraz, ki ga bode imela zbornica poslancev, bode precej drugačen memo prve sesije. Večina avtonomistične (naše) stranke se je po novih volitvah pomnožila in se v svoji notranji zvezi okrepčala, — stranka liberalcev pa se je zrahljala in tako razcepila, da je celó svoje imé premenila; ne zove se več „ustavoverska“, ampak „nemškonarodna“. Minister Taaffe ima zdaj krepkejšo stranko na svoji strani in ne bo mu treba „nad strankami“ ali „med strankami“ stati, kakor je stal dozdaj, vsaj je lastnost pravega parlamentarizma ta, da ima le dve stranki, katerih ena je za, druga proti vladi. Da bode vprihodnje v zbornici poslancev huje vršelo, kakor o prvem zborovanji, to je gotovo, kajti Avstrija zahteva, da se pomiri po besedah prestolnega govora. Ni nam pa treba, našim gospodom poslancem na drobno razkladati, za česa se jim bode treba potegniti v prihodnjem zboru; živeli so pol leta med narodom našim in zvedeli in slišali vse, za kar se imajo potegniti v političnem, narodnem in gospodarskem oziru. Mirno smo čakali in ministerstva dozdaj ne nadlegovali, da ne bi mu nasproti silovitim ustavovercem težili stanja njegovega, al zdaj, ko je svet v velikih shodih in skupščinah celó v glavnem mestu monarhije avstrijske videl in slišal, da ustavoverci niso druzega ko kričači, ki nimajo nikjer naslombe razen svoje klike, zdaj je nujna potreba, da ministerstvo postane ministerstvo prava, kakor je avtonomistična stranka stranka prava.

— V zadnji seji družbe kmetijske so bili za ude izvoljeni: gospod baron Henrik Gagern, grajščak v Mokricah, gosp. Hugo Steindl, grajščinski oskrbnik v Jablah, gosp. Anton Reich, grajščinski oskrbnik v sv. Križu, in c. k. profesor Emil Ziakovski v Ljubljani.

— (*Kmetijska družba*) je danes imela občni zbor. Udeležilo se ga je 49 udov. Za podpredsednika je bil izvoljen gosp. Jož. Seunig, grajščak na Bokalcih, za odbornike pa gospodje: Brus Andrej, Lasnik Peter, dr. Poklukar, Franc Souvan stareji, Franc Vičel, pl. dr. Maks Wurzbach, dr. Kozler, Venc. Goll in Karol Neklovski. — Za revizorja družbinih računov pa sta bila izvoljena gosp. Ferdo Souvan, trgovec, in gosp. Karol Žagar, kontrolor deželne blagajnice.

Po dovršeni volitvi navedenih gospodov upravnikov je zbora predsednik baron Wurzbach v imenu centralnega odbora nasvetoval, naj zbor acclamando voli Nj. ekscelencijo grofa Julija Falkenhayna, c. kr. ministra kmetijstva, in pa c. k. deželnega predsednika gosp. Andreja Winklerja za častna uda družbi kmetijski. Zbor vstavši enoglasno pritrdi lepo motiviranemu predsednikovemu predlogu z glasnimi „živila“-klici. — Za dopisovalna uda tudi per acclamationem sta bila izvoljena gosp. dr. Ceh, ud ces. natoroznanske družbe v Peterburgu, in pa gospod Dumek, popotni učitelj kmetijstva in vrednik „Hospod. Novin“ v Pragi.

— (*Od predsedstva Matice slovenske.* [Konec.]) Drugi društveniki zopet pravijo, da so to ali uno leto svojo letnino odrajtali, in isto trdijo nekateri poverjeniki, da so od svojih društvenikov letnino pobrali in Matični blagajnici poslali, a da vendar se nahajajo za ravno tisto leto v opominjevalnem listu in izkazu zaostankov kot dolžniki. — Na take ugovore omenimo, da se pri pošiljanji letnine mnogokrat odločno ne pové leto, za katero se donesek pošlje. V takih slučajih se je letnina na dolg prejšnjih let vpisavala, kajti mislilo se je, da stari dolg mora najprej poravnan biti. Z letom 1879. začenši se pa vsak donesek vpisuje za tisto leto, za katero je denar poslan. Od tod izvira razlika med Matično knjigo plačnikov in med zapisniki dotičnih društvenikov in poverjenikov.

Zgodí se pa večkrat, da društveniki ne dobó knjig tisto leto, za katero so se izdale, ampak še le v drugem letu. Nekateri potem trdijo, da so to leto uže svojo letnino odrajtali, — al tako se o času motijo, za katerega so plačali. Precejšnjo pomoto o vplačevanji letnine je naredilo tudi to, da po sklepu občnega zbora leta 1875. se tudi Matično leto končuje s koncem meseca decembra, a ne, kakor poprej, s koncem junija meseca, ko je Matično leto po pričetku Matice se štelo od julija do konca junija druzega leta.

Pomote izvirajo pa tudi od tod, če se društveniki iz enega kraja v drug kraj preselijo in se to o pravem času ali celó ne naznani. Dotičnemu društveniku potem zaostajajo knjige, on pa tudi zaostaja s svojo letnino.

Likvidacija ima namen, kakor rečeno, vse razlike poravnati in vse v zaželeni red spraviti, toraj naj dotični gospodje društveniki in poverjeniki blagovolijo, odbor v tem radovoljno podpirati, in naj niso nevoljni, če jih pojasnila prosimo.

Naj h koncu še omenimo, da nam več gospodov ustanovnikov ali dosmrtnih udov na poslane opominjevalne liste ni še odgovorilo in toraj ne vemo, pri čem da smo, ali namreč jih je volja doplačati obljubljeni donesek ali ne. Prosimo toraj kmalu odgovora.

— Predstava poslovenjene vesele igre „Banditje“, katero je dramatično društvo priredilo v nedeljo zvečer v deželnem gledališči na korist ubogi šolski mladini za zimsko obleko, je privabila toliko občinstva, da je bilo gledališče razen nekaterih lož čez in čez polno, tudi gosp. deželni predsednik z rodovino je počastil predstavo s svojo nazočnostjo. Igra se je večidel dobro, v nekaterih nalogah prav dobro vršila. Kakor slišimo, ostane čistega dohodka za milodarni namen okoli 100 gold. Lepa podpora!

— (*41 različnih šolskih štipendij*) je v včerajšnjem listu „Laib. Zeitg.“ razpisanih z dostavkom, da imajo prošnjiki svoje prošnje po dotičnem šolskem vodstvu c. kr. deželni vladi vložiti do 15. dne decembra.

— Iz Zagreba, kjer še zmerom mali potresi prebivalce strašijo, nam je došlo od dveh odličnih strani

poročilo, kako drago jim je bratovsko sočutje, ki ga o njihovi nesreči Slovenci razodevamo. V velikih nadlogah tolažijo se zaupljivo, „da jih stari Bog hrvatski ne bode zapustil.“ Zato ne obupajo, nadejajo se, da pretrpijo hudi ta udarec. „Slovenska plemena so — tako nam piše odličen mož — so kakor vrba. Klestijo jo in režejo, a zopet nove mladike poganja.“

— „Novicam“ zmerom zvesti prijatelj in duševni podpornik velečastiti gosp. Davorin Trstenjak, ko nam je poslal članek v današnjem listu natisneni, nam ves vesele volje piše, da se „Kres“ nadeja dovolj pisateljev pa tudi potrebnih naročnikov; on sam je tudi uže „Kresu“ nasekal obilo drv; ako Bog dá in znanstvo slovensko, se bode „Kres“ žaril od Triglava do Balkana. — Čestitamo!

— Meteorologi dunajski prerokujejo kmalu nastop mrzlih dni.

— (*Vabilo k besedi ljubljanske čitalnice*) v nedeljo dne 28. novembra. Program besedi: 1. Hajdrih — „Hrcogovska“, možki zbor. 2. „Pozdrav“. Govor gospé Franje Ravniharjeve. 3. Verdi — „Velika arija Elvire iz opere „Ernani“, poje gospica pl. Endler. 4. Eisenhut — „Tebe zlato ja milujem“, osmospev. 5. a) Miroslav Vilhar — „Žalost“, poje gospica pl. Endler; b) Brahms — „Ogerski plesi“, četveroročna igra na glasoviru, igrá gospica pl. Endler in gosp. ***. 6. Nedved — „Domovina“, možki zbor. 7. „V spanji“. Veseloigra v 1 dejanji. Spisal Julij Rosen, poslovenil Josip Nolli. — Začetek točno ob 7½ uri. — Odbor mora opomniti, da vstop je vsled društvenih pravil dovoljen edino le udom. K tej besedi vabi uljudno

čitalnični odbor.

V prijetno dolžnost si štejem javno izrekati srčno zahvalo velečastitemu pevskemu zboru narodne naše čitalnice in pa velecenjenemu društvu našega „Sokola“ za včerajšnjo prekrasno serenado k današnjemu mojemu imendanu.

V Ljubljani 24. novembra 1880.

Dr. Jan. Bleiweis.

— (*Pobirki iz časnikov.*) Pretres „Wochenblattovih“ laží o subvenciji za živinozdravsko ljubljansko šolo v poslednjem našem listu je tako občutljivo zadel onega pisača, da v štev. 142 skuša oprati svojo sramoto. A potrjuje se pa le zopet o njem, da če „dvakrat zine, se trikrat zlaže.“ Laž je namreč, da tajnik družbe kmetijske ima nadzorovati (inspiciren) družbeni vrt. Pisač se potuhne, kakor da ne bi bil vedel, da družbeni vrt od nekdaj ima svoje administratorje, zdaj celó dva in pa njunega pomočnika. — Ker je lažnjivca strast tako oslepila, da je v poročilu odborovem od leta 1878. iskal to, kar so „Novice“ navajale o letu 1879., ne moremo mu druzega svetovati, nego to, naj gre kmalu k dr. Jenkotu, da mu slepoto operira. — Lažnjivo revše tudi nič ne vé, kako se je po odhodu dr. Strupi-a, tudi učitelja v tej šoli, predavanje 12 naukov menjalo in zakaj sta zdaj poleg učitelja podkovstva le dva učitelja. — Če pisač, ki hoče svet v „Laib. Wochenbl.“ slepariti, naposled na pomoč kliče Stritarjev „geharnischtes Sonnett Nr. XLI.“, mora se misliti, da od dr. Bleiweisa razen tega, da zraven vodstva in učiteljstva na živinozdravski šoli „inspicira“ družbeni vrt, pisač „Wochenblattov“ morebiti še to zahteva, da dr. Bleiweis „inspicira“ tudi muzeum namesti gosp. Dežmana, ki za to vsako leto 800 gold. vleče iz deželnega zaklada ali, da z „Wochenblattom“ govorimo, „aus dem Säckel der Steuerzahler“. V obče „Wochenblattovim“ hudobnim lažém ne gré druga beseda kakor Greuterjev „pfui“!

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — 30. dne t. m., tedaj prihodnji torek, se zopet začne državni zbor na Dunaji. V obravnavo pride načrt postave, po kateri se ima prodaja žganja na drobno uravnati in z davkom obložiti. Naj bi se šnopsarija — prava kuga današnjega časa — kolikor moči zatrla!

— Večina autonomistov (naše stranke) se je po novih volitvah v gornji Avstriji za 3, in v Bukovini tudi za 3 poslance pomnožila namesti prejšnjih ustavovercev, tedaj je autonomistom dorastla večina 12 poslancev.

— Delegaciji ste dovršili svoje zborovanje: avstrijska delegacija 12. dne t. m., ogerska pa 13. dne. Dovolili ste, da ministerstvo za skupne potrebščine v prihodnjem letu sme potrositi 112 milijonov in 531.369 gold., tedaj le 946.068 gold. manj, kakor je ministerstvo zahtevalo. Po odbitih dohodkih od colnine itd. bo konečno treba pokriti 106 milijonov in 596.533 gold. Po ustanovljeni razmeri 70 : 30 mora Avstrija skrbeti, da po davkih nabere 70 milijonov in 610.573 gold., Ogerska pa 31 milijonov 975.960 gold. Skupni stroški pa bodo prihodnje leto 7 milijonov in 799.537 gold. več znašali kakor letos. — Obravnave so se mirno rešile in nič tega se ni zgodilo, česar so „ustavoverni“ zagrizenci želeli, namreč to, da bi se sedanjemu ministerstvu prav veliko tega odbilo, kar je zahtevalo.

— „Avstrijska deželna banka“, o kateri se pričakuje, da nas reši Rothschildove, dozdaj vsemogočne finančne sužnosti, se je ustanovila. 12. dne t. m. je upravni svèt, v katerem je tudi baron Gödel-Lannoy, imel svojo prvo sejo, v kateri je bil za predsednika izvoljen grof Wodzicki, deželni glavar gališki, za podpredsednika vitez Avgust Skene, glavni svetnik avstrijsko-ogerske banke, za glavnega direktorja pa S. Hahn, trgovski direktor južne železnice. Predsednika in podpredsednika mora cesar potrditi, al gotovo je neki, da ju potrdi.

— Za c. k. deželnega predsednika na Koroškem je imenovan c. k. dvorni svétnik Schmidt-Zabierow.

Nemčija. — Kakor nekdaj katoliške duhovnike, so jeli zdaj na Pruskem jude preganjati. Reč je prišla po interpelaciji celó v državni zbor, a odgovor ministra Stolberga v imenu Bismarka je bil tak, da prijateljev judov ne more nič kaj razveseliti, ker kaže, da se država ne misli potegniti za jude. Nek poslanec je celó rekel, da to vprašanje ne gre v državno zbornico poslancev ,marveč naj ga reši ljudstvo samo, ki najbolje vé, zakaj se boji in brani judov. Toraj tudi na Nemškem za jude ni obljubljena dežela.

Darovi za nesrečne Zagrebčane.

Dr. Jan. Bleiweis 10 gold., — dr. J. Poklukar 10 gold., — gosp. Franjo Souvan stareji 10 gold., — gosp. Luka Robič 5 gold., — gosp. Andrej Brus 2 gold., — gosp. Anton Blagnè, grajščinski oskrbnik v Rakovniku 2 gold., — gosp. Jan. Murnik 6 gold. — Gospoda trgovca Franjo in Ferdo Souvan 100 kocev.

Žitna cena

v Ljubljani 20. novembra 1880.

Hektoliter: pšenice domače 9 gold. 59 kr. — banaška 10 gold. 75 kr. — turšice 6 gold. 40 kr. — soršice 8 gold. 50 kr. — rží 6 gold. 66 kr. — ječmena 4 gold. 39 kr. — prosa 4 gold. 87 kr. — ajde 5 gold. 36 kr. — ovsa 3 gold. 5 kr. — Krompir 2 gold. 50 kr. 100 kilogramov.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Tisk in založba: J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.